

**Aktivno učešće
građana u očuvanju
prirode: budite aktivni
i motivišite druge**

3

Aktivno učešće građana i naša uloga kao odraslih u omladinskim projektima za zaštitu prirode i životne sredine

Nathan Spees

Aktiviraj se - omladinski projekti za zaštitu prirode i životne okoline
„Šta mogu da uradim?“

1. Aktiviraj se!	1
1.1. Šta je aktivno učešće građana?	1
1.2. Zašto aktivno učešće građana?	1
2. Uključivanje u omladinski školski projekat	2
2.1. Različiti modeli rukovođenja	2
2.2. Tvoj način rukovođenja	3
2.3. Projektne uloge	4
2.4. Uključivanje, motivisanje i osnaživanje drugih mladih osoba	4
2.5. Alatke za analizu i samoanalizu	5
2.6. Prvi korak - spremite se!	5
3. Bibliografija	8

Za omladinu:

Aktiviraj se - omladinski projekti za zaštitu prirode i životne okoline

„ŠTA MOGU DA URADIM?“

1. Aktiviraj se!

Jedna stvar je učenje o zaštiti prirode i životne okoline i prepoznavanje da nešto u vezi sa tim nije u redu, ali čemu

to služi ako se ništa ne uradi povodom toga? Ne sedi prekrštenih ruku: **aktiviraj se!**

1.1. Šta je aktivno učešće građana?

Aktivno učešće građana u učionici je sve više prisutno u mnogim delovima sveta. Postaje sve važnije jer omogućava učenicima da preuzmu aktivnu ulogu u svojoj budućnosti i svetu koji ih okružuje. Na taj način se razvijaju brojna specifična znanja i ponašanja koja su potrebna učenicima u svetu koji se neprestano menja. Neka od njih su: rukovođenje, timski rad, koordinacija, javni nastup, komunikacija, organizacija, vođenje

sastanaka, razgovor sa odraslim osobama, sastajanje sa političarima i planiranje projekata. Ove veštine takođe podržavaju učenje i timski duh u odeljenju i školi. Grupa koja ume da planira i sprovede projekat, kao i da razmišlja o njemu, može da koristi te sposobnosti u učionici i van nje. Aktivno učešće građana je *učenje za život!*

1.2. Zašto aktivno učešće građana?

- Obrazovanje za aktivno učešće građana ti daje znanje, veštine i razumevanje koji ti pomažu da igraš uticajnu ulogu u javnom životu.
- Omogućava ti da učestvuješ u donošenju odluka i različitim oblicima aktivnosti.
- Omogućava ti da igraš aktivnu ulogu u svojoj školi, komšiluku, zajednici i širem društvu, kao aktivan i globalan građanin.
- Građansko obrazovanje podstiče poštovanje prema različitim nacionalnim, religijskim i etničkim identitetima.
- Ono ti omogućava da istražuješ razne ideje, verovanja, kulture, osobine i vrednosti koje delimo kao građani u

okviru zajednice i zemlje. Počinješ da razumeš način na koji se društvo promenilo i način na koji se još uvek menja u tvojoj zemlji, Evropi i celom svetu.

- Bavi se pitanjima usmerenim na zaštitu prirode i životne okoline, društvenu pravdu, ljudska prava, povezanost zajednice i globalnu međuzavisnost. Pored toga, ohrabruje te i da se boriš protiv nepravde, nejednakosti i diskriminacije.
- Obrazovanje za aktivno učešće građana ti pomaže da budeš informisan, kritičan, konstruktivan i aktivan građanin koji ima samopouzdanja i uverenja da radi sa drugima. Pomaže ti da preduzmeš akciju i pokušaš da utičeš na tvoju zajednicu i šire – na svet.¹

¹ Prilagođeno sa sajta Agencije za kvalifikacije i razvoj nastavnog plana i programa o implementaciji aktivnog učešća građana u učionici. <http://curriculum.qca.org.uk/>

2. Uključivanje u omladinski školski projekat

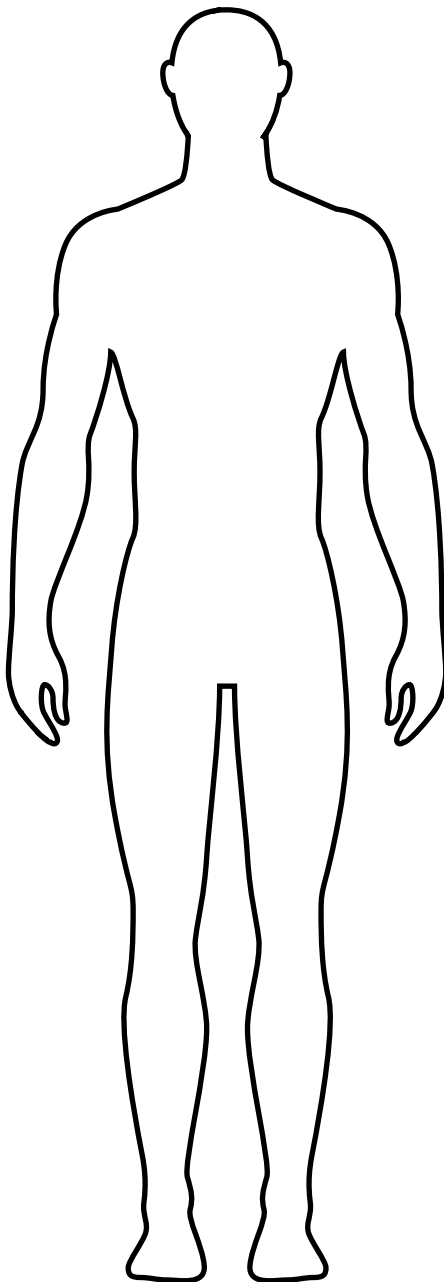
2.1. Različiti modeli rukovođenja

Započeti projekat znači biti vođa. Ima mnogo oblika rukovođenja. Kakav tip vođe si ti?

Stvorite savršenog vođu za omladinski školski projekat!

Koristi sledeći dijagram da bi identifikovao sve važne karakteristike mladog vođe.

*Koje karakteristike bi trebalo da ima?
- napišite i ilustrujte veštine i kvalitete*

Sada pogledaj tvoju listu...

Koje su tvoje prednosti kao vođe? A koje su mane? Kako možeš da razviješ osobine koje ti nedostaju?

2.2. Tvoj način rukovođenja

Ima mnogo tipova vođa. Navodimo dva jednostavna primera. Vidi da li možeš da prepoznaš prednosti i mane svakog tipa. Da li znaš za još neki model rukovođenja koji najviše odgovara tvojoj zajednici ili vršnjacima?

Različiti modeli	Prednosti	Mane
 <p>diktator</p> <p>Jedna osoba vodi i donosi sve odluke.</p>		
 <p>tim</p> <p>Svi rade kao tim: dele odgovornosti za donošenje odluka i zadatke</p>		
 <p>Drugo?</p> <p>Ima li još neki model koji možeš da koristiš?</p>		

2.3. Projektne uloge

Važno je da razgovaraš sa timom i nastavnikom o ulogama koje će preuzeti, tako da svima bude jasno koja su čija zaduženja i koja su očekivanja. Navodimo nekoliko stvari o kojima ćete želeći da razgovarate.

Uloga mladog učesnika

Mladi učesnik treba da:

- istražuje lokalne probleme u vezi sa zaštitom prirode i životne sredine,
- razgovara sa stručnjacima o tim pitanjima i mogućim projektima,
- izabere projekat koji odgovara zajedničkim interesima i veštinama tima na osnovu istraživanja,
- planira kako da ostvari zajednički cilj projekta,
- ostvari projekat i proslavi uspeh.

Uloga odrasle osobe koja podržava projekat

Odrasla osoba koja podržava projekat, treba da:

- pomogne grupi da pronađe i kontaktira stručnjake u zajednici, kao i partnere u projektu,
- pomogne grupi da upravlja projektom i drži se planirane vremenske skale,
- bude vodič koji nadgleda i ohrabruje, a ne koji naređuje,
- stvori prilike i okruženje koji podstiču učenje,

- podstakne mlade osobe da se aktivno zalažu za zaštitu prirode i životne sredine,
- pomogne učesnicima da razmotre planove, prepoznaju nedostatke i prilagode ih,
- podrži mlade osobe kada prave greške,
- aplaudira mladim ljudima kada ostvare uspeh.

Uloga partnera u projektu

Ostvarite saradnju sa lokalnom omladinskom organizacijom ili stručnjacima koji se bave zaštitom prirode i životne sredine. Oni treba da budu lokalni „partneri u projektu“ koji mogu da pomognu u planiranju i sprovođenju projekta. Možda već imate neku partnersku organizaciju koja vam pomaže ili više njih. Ako nemate, zamolite nastavnika da vam pomogne u pronalaženju i kontaktiranju odgovarajuće organizacije u vašoj zajednici.

Grupe ili organizacije koje bi mogle da budu zainteresovane za partnerstvo u projektu su sledeće:

- omladinske organizacije,
- organizacije koje se bave zaštitom prirode (državne, pokrajinske ili lokalne),
- organizacije koje se bave zaštitom životne sredine,
- religijske grupe,
- udruženja lovaca i ribara,
- poljoprivredne grupe,
- instituti ili zavodi.

2.4. Uključivanje, motivisanje i osnaživanje drugih mladih osoba

Ključ za uspešne omladinske projekte je uključivanje drugih u razvoj, planiranje, organizaciju, sprovođenje i ocenjivanje projekata.

Navodimo nekoliko strategija koje možete da upotrebite:

- 1) Napravite dobar tim mladih i odraslih osoba. Koristite igre i aktivnosti za stvaranje i jačanje tima (team building). Više ideja pogledajte na sledećem veb-sajtu: www.wilderdom.com/games
- 2) Upoznajte se sa upravljanjem projektima: kako započeti, voditi i završiti projekat.
- 3) Postavite realne ciljeve: ni prevelike, ni premale.
- 4) Neka vaš tim analizira, uči i primeni znanje stečeno iz iskustva. *Pogledajte u nastavku predloge usmerene na način razmišljanja o onome što je urađeno i izvlačenja pouke.*
- 5) Prepoznajte veštine, znanje i iskustvo koje tim već poseduje. Na početku projekta možete da napravite „istraživanje veština“ vašeg tima.
- 6) Sprovedite kreativnu razmenu ideja „**Šta MOŽEMO da uradimo?**“ i „**Koje su naše prednosti?**“
- 7) Primenite metodu SWOT analize tima (pogledajte Dodatak 1. „Veliko Zašto“ u 4. poglavlju „Upravljanje projektima“).
- 6) Po potrebi, organizujte obuku za sticanje specifičnih veština ili pružite informacije o njima da biste pomogli grupi da napreduje sa projektom. Nađite lokalne stručnjake, kolege ili starije učenike koji mogu da pomognu.
- 7) Uključite druge mlade osobe, one koje nikada nisu imale priliku da rukovode aktivnostima.
- 8) Definišite i održite odgovornost. Članovi grupe moraju da urade ono što su obećali.
- 9) Postavite odgovornosti na odgovarajući nivo. Previše odgovornosti će sigurno dovesti do neuspeha. Premalo odgovornosti može da smanji interesovanje učesnika.
- 10) Budite model ponašanja koje očekujete od vršnjaka. Očekujte isto od svih partnera i članova tima.

2.5. Alatke za analizu i samoanalizu

Dnevnici

Na svakom sastanku odvojite nekoliko minuta da pismeno odgovorite na neka unapred definisana pitanja u projektnu svesku (dnevnik). Pored toga što dnevnici pomažu vašem timu da obrade iskustva kroz koja prolaze, veoma su korisni i kada pričate drugima o onome što ste uradili. Pored aktivnosti, posvetite pažnju i timskom duhu, teškoćama na koje ste nailazili i emocijama koje ste osetili.

Grupne diskusije

Koristite male i velike diskusije da pomognete timu da uči iz projekta. Oslobodite se. Ohrabrite sve da učestvuju. Postavite otvorena pitanja: „Šta?“,

„Zašto?“ i „Kako?“ Razjasnite da cilj diskusije nije da se otkrivaju lične stvari ili da se napadaju drugi, već da se razgovara o različitim aspektima projekta (pozitivnim i negativnim).

Druge metode analiziranja

Uvek kada razmišljate o onome što radite da biste mogli da pričate drugima o tome, analizirate.

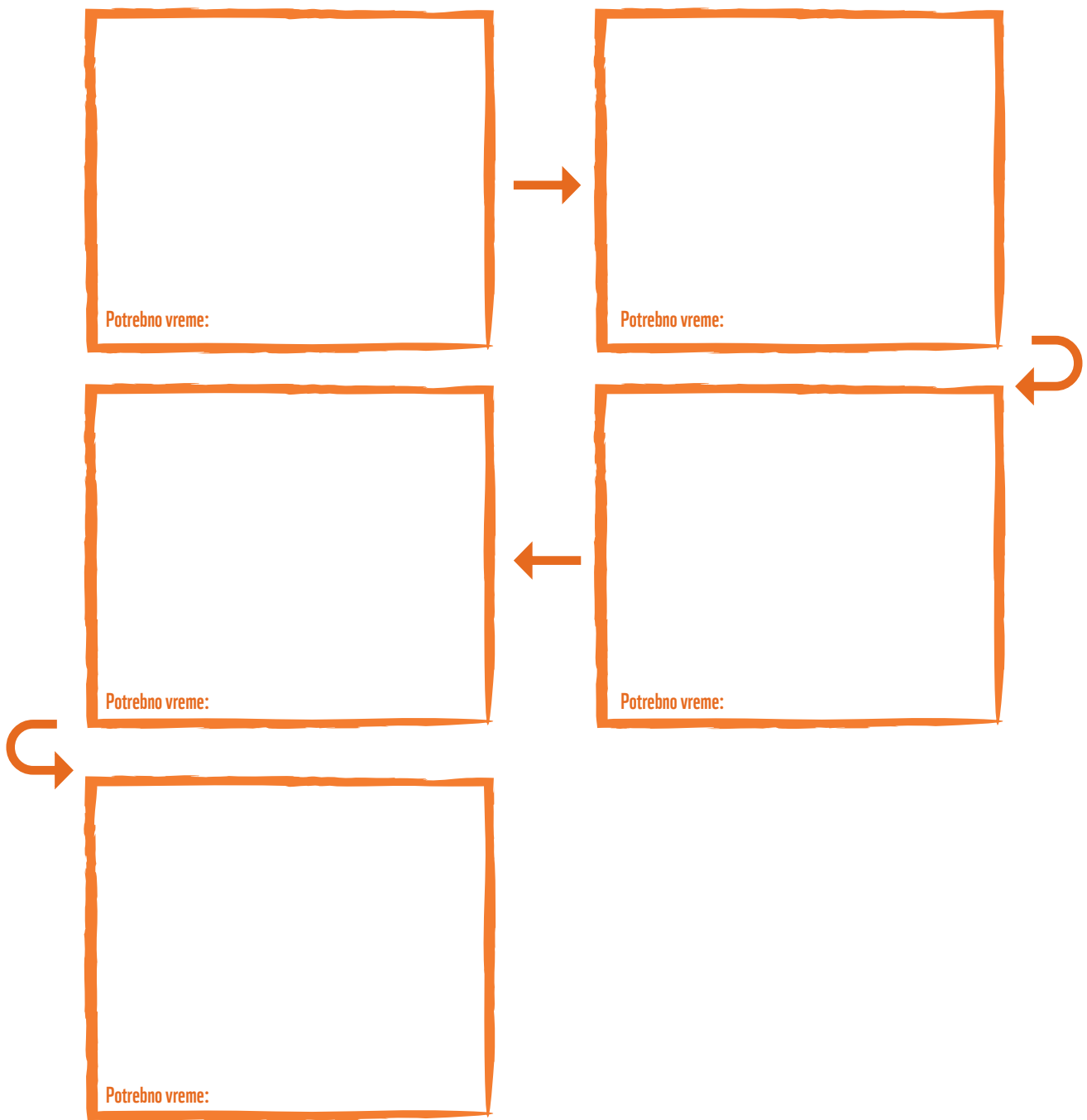
- Napravite poster, eksponat ili skulpturu i javno izložite.
- Napravite kratak nastup ili video.
- Razgovarajte sa važnim predstavnicima lokalne zajednice o temama kojim se bavite.
- Napišite članak ili pismo uredniku lokalnih novina.
- Napišite projektni izveštaj.

2.6. Prvi korak – spremite se!

Pre nego što se angažujete oko školskog projekta, važno je da prođete kroz odgovarajuće pripremne korake. Upravljanje projektom je važna i veoma složena veština. Pogledajte stranice u nastavku da biste dobili ideje o tome šta da uradite! Veštine za razvoj projekata i upravljanje njima su važne kada se rešavaju problemi u vezi sa zaštitom prirode i

životne sredine. One mogu da se steknu kroz obuku i iskustvo. Dostupno je mnogo literature na tu temu i podstičemo vas da pronađete takve resurse u svojoj okolini. Organizacija koja može da vam bude od koristi je lokalna kancelarija za mlade. Ovde ćemo dati kratak prikaz razvoja projekata i upravljanja njima.

Pre nego što pređemo na detalje, pokušajte sami da razmislite koji su to koraci za razvoj, sprovođenje i ocenu projekta.

Navodimo nekoliko naših predloga.
uporedite ih sa onim što ste napisali.

PREPOZNAJTE PROBLEM.

Napravite istraživanje, razgovarajte sa stručnjacima. Provedite u istraživanju problema koliko god je vremena potrebno. Definišite problem.

Potrebno vreme:

ODREDITE CILJ PROJEKTA I KORAKE DO OSTVARIVANJA.

Sprovedite kreativnu razmenu ideja o mogućim aktivnostima. Izaberite jednu i dajte joj ime! Odredite potrebne resurse, potencijalne partnere, vremensku skalu, uloge i odgovornosti. Odredite proces ocenjivanja.

Potrebno vreme:

OCENITE SVOJ RAD.

Da li ste postigli cilj? Šta je bilo dobro? Šta je bilo loše? Šta ste mogli da uradite drugačije? Šta ste naučili iz ovog iskustva?

Potrebno vreme:

PREĐITE U AKCIJU!

Pratite vremensku skalu događaja. Redovno je proveravajte da biste videli napredak. Po potrebi promenite aktivnosti ili vremensku skalu.

Potrebno vreme:

PROSLAVITE SVOJ NAPORAN RAD!

Čak i ako niste postigli sve što ste želeli, proslavite uspeh. Zahvalite se onima koji su vam pomogli!

Potrebno vreme:

3. Bibliografija

Cairn, Rich. 1992. Engaging Youth as Leaders of Youth Service Programs. Generator: Journal of Service-Learning and Youth Leadership, Vol. 12, no. 2, page 24. National Youth Leadership Council, 1910 W. County Rd. B, St. Paul, MN 55113 (800) 366-6952.

Cairn, Rich, with Theresa Coble. 1993. Learning by Giving: K-8 Service-Learning Curriculum Guide. National Youth Leadership Council, St. Paul, MN.

Council for Environmental Education, (1995) *Project WET (Water Education for Teachers) – Curriculum & Activity Guide*, www.projectwet.org

Council for Environmental Education, (1992) *Project WILD-Aquatic*, www.projectwild.org

Implementing the UK's New Standards of the National Curriculum, Active Citizenship, <http://curriculum.qca.org.uk>

Institute for Citizenship, <http://www.citizen.org.uk/training.html>

Wiards M., Butt, J. (2006), Was Geht: Probleme lösen mehr Durchblick bekommen Projekte machen, www.profondo.org

